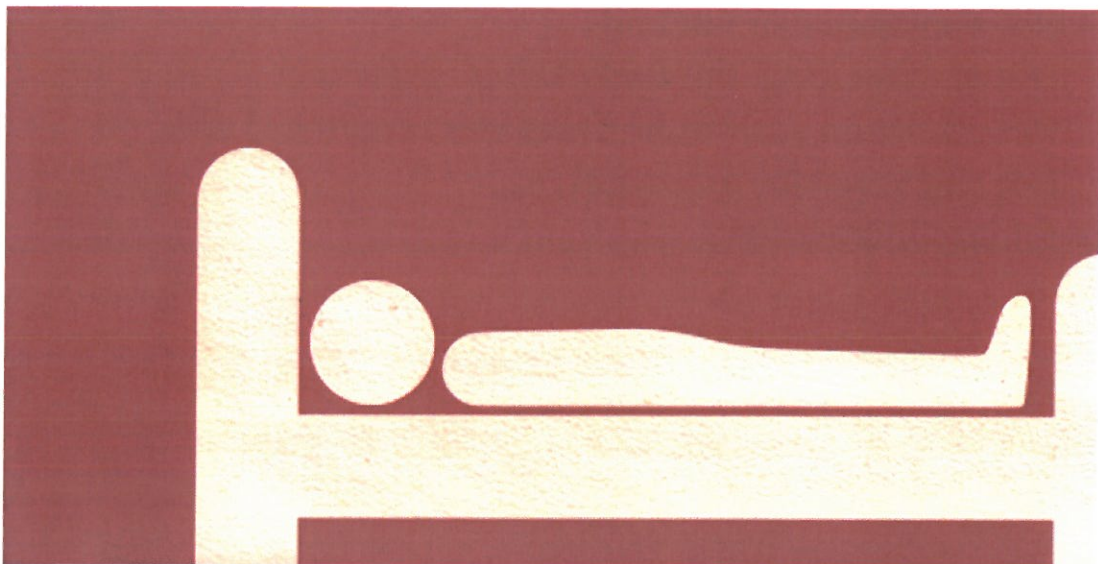

Noorderpoort

GEZONDHEIDSZORG EN WELZIJN
GRONINGEN

OPLEIDING BEGELEIDER-MZ/VERZORGENDE-IG

ZGKv READER
BED VAN DE ZORGVRAGER

Inhoudsopgave

ZGKv Reader Bed van de zorgvrager

1	Inleiding	1
2	Het bed van de zorgvrager	1
2.1	Eisen gericht op de zorgvragers	1
2.2	Eisen gericht op de zorgverlener	1
2.3	De benamingen van de verschillende zit- en lig- standen	2
3	De bedinventaris	2
4	Hulpmiddelen in en om het bed	2
4.1	Nachtkastje	2
4.2	Voetensteun	3
4.3	Bedgalg of papegaai	3
4.4	Bedklossen	3
4.5	Dekenboog	3
4.6	Anti-decubitusmatras	3
5	Het opmaken van het bed	4
5.1	Het opmaken van het bed zonder zorgvrager	4
5.2	Het opmaken van het bed met een zorgvrager erin	4
6	Het bed van baby en peuter	5
	Verwerkingsopdrachten	6

Bed van de zorgvrager

1 Inleiding

Het bed van de zorgvrager is belangrijk, zeker als deze hier een groot gedeelte van de dag gebruik van maakt. Er worden allerlei eisen aan het bed gesteld. Dit geldt voor de zorgvrager, maar ook voor de zorgverlener. Van belang is dat zorgvrager zich comfortabel en veilig voelt en dat zijn zelfredzaamheid wordt bevorderd. Voor de zorgverlener is het belangrijk dat zij zorg kan verlenen in een omgeving waar zij veilig en verantwoord kan werken. In dit hoofdstuk houden we ons vooral bezig met de eisen en wensen die er voor zorgvragers zijn.

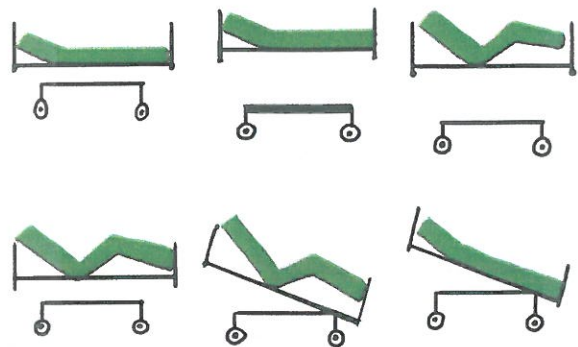
2 Het bed van de zorgvrager

Aan het bed van iemand met een ziekte of handicap kun je de volgende eisen stellen:

2.1 Eisen gericht op de zorgvrager:

- De hoogte moet zodanig zijn, dat de veiligheid van de zorgvrager gewaarborgd is. Bovendien moet de zelfredzaamheid van de zorgvrager in stand gehouden worden. Bedden horen dus in hoogte verstelbaar te zijn. Tegenwoordig zijn bijna alle bedden in de instellingen elektrisch in hoogte verstelbaar. Er zijn nog bedden met een hydraulische pomp, maar steeds minder. In een thuissituatie zijn over het algemeen de bedden niet in hoogte verstelbaar. Bij langdurige intensieve thuiszorg kunnen zorgvragers zo'n bed huren. De hoogte van het bed is ook om een andere reden belangrijk. In een aantal situaties komt het voor dat een zorgvrager, overdag of 's nachts, zelfstandig uit bed stapt terwijl hij dit eigenlijk zelfstandig niet op een verantwoorde wijze kan. De wetgeving in Nederland geeft aan dat zorgvragers niet zomaar gefixeerd mogen worden. De zorginstelling dient aan een aantal voorwaarden te voldoen voordat men dit mag. Het liefst wil men met het aantal fixaties terugbrengen. Daarom wil men graag bedden hebben die zo laag mogelijk gezet kunnen worden, zodat men de kans op letsel bij het verlaten van het bed minimaliseert.

- Aan het bed zitten standaard bedhekken. Bedhekken mogen niet zomaar omhooggezet worden om te zorgen dat een zorgvrager er niet uit kan. Ook hiervoor geldt een meldingsplicht en dient de organisatie aan allerlei voorwaarden te voldoen. Bedhekken worden wel gebruikt als een zorgvrager moet draaien als het bed verschoond wordt. De zorgvrager kan zich hieraan vasthouden. Ook op verzoek van de zorgvrager zelf mogen bedhekken natuurlijk omhooggezet worden.
- Het bed dient in verschillende standen verstelbaar te zijn. Hiervoor kunnen medische redenen zijn, maar ook wensen van de zorgvrager spelen hierin een rol (zie figuur 1).
 - Bij voorkeur moeten het hoofd- en voeten-einde te verwijderen zijn.
 - Het spiraal moet stevig zijn.
 - Bijna alle bedden hebben tegenwoordig een elektrische bediening. Hierdoor kan een zorgvrager eenvoudig zijn hoofdsteen omhoogzetten of zijn bed in hoogte verstellen. Het is belangrijk om zorgvragers een goede instructie te geven over de bediening van het bed. Verwarde zorgvragers kunnen soms hun afstandsbediening beter niet gebruiken omdat ze niet altijd de functies op het bedieningspaneel begrijpen.

Figuur 1 De posities van verpleegbedden / zorgbedden / ziekenhuisbedden

2.2 Eisen gericht op de zorgverlener:

- De hoogte moet zodanig verstelbaar zijn, dat de zorgverlener verantwoord en veilig kan werken. Voor de gezondheid van de zorgverlener is een bed op de juiste werkhogte van groot belang. De hoogte van het bed is afhankelijk van de lichaamslengte van de zorgverlener en van de

handeling die verricht moet worden. De ideale hoogte is in veel situaties ter hoogte van het bekken van de zorgverlener.

- Het bed moet verplaatsbaar zijn met zwenkwielen waarop remmen aanwezig zijn.
- Het bed moet gemakkelijk en eenvoudig te reinigen zijn.

2.3 De benamingen van verschillende zit- en ligstanden:

- De **Fowler-houding**: hierbij wordt de rugsteun gekanteld maar in combinatie met een bovenbeensteun en een onderbeensteun. Dit werkt goed ter preventie van decubitus en het voorkomt onderuitglijden van de zorgvrager.
- **Trendelenburg**: deze stand zorgt ervoor dat de bodem kantelt. Hierdoor komt het voeteneind hoger dan het hoofdeind van het bed.
- De **anti-Trendelenburg**: deze bedstand is een houding waarbij het bed gekanteld wordt en het hoofdeind hoger komt te liggen dan het voeteneind.
- De zithoudingen in een zorgbed door combinatie van de anti-Trendelenburg en Fowler-houding is het maximaal kantelen van de rug en geeft een fijne zithouding.

Figuur 2 Ziekenhuisbed

3 De bedinventaris

De bedinventaris, een opsomming van de benodigdheden die in bed liggen, kan uit de volgende materialen bestaan:

- matras, deze moet stevig en goed te reinigen zijn;
- eventueel een matrashoes;
- onderlaken;
- eventueel een incontinentiematje, alleen bij kans op incontinentie;
- dekbed of bovenlaken;
- in het geval dat er geen dekbed gebruikt wordt,

een of meer dekens, bij voorkeur van katoen of teryleen. Deze geven voldoende warmte en zijn eenvoudig te reinigen;

- een of meer kussens (een klein kussen of Jantje kan comfortabel zijn).

De hierboven vermelde inventaris is niet overal gelijk. Bedenk dat in een thuissituatie er bijvoorbeeld vaak een molton onder het onderlaken ligt. Thuis kijken mensen minder naar de reinigingsmogelijkheden van het matras. Sommige mensen slapen onder een laken met hierboven hun dekbed. Informeer wat wensen en gewoonten van mensen in thuissituaties zijn.

4 Hulpmiddelen in en om het bed

In en om het bed kunnen verschillende hulpmiddelen gebruikt worden. Ze dienen om de zelfredzaamheid van de zorgvrager te bevorderen, hebben een positieve invloed op de gezondheid, of dienen ter comfort. Hulpmiddelen worden ook gebruikt om de arbeidsomstandigheden van de zorgverlener te verbeteren. Denk in dit verband aan bedklossen die verplicht gesteld worden bij een zwangere vrouw die thuis gaat bevallen.

4.1 Nachtkastje

Zorgvragers in het verpleeghuis hebben vaak een nachtkastje bij hun bed staan. In dit kastje bergen ze vaak persoonlijke bezittingen op en andere spullen waar ze overdag gemakkelijk bij kunnen. In geval van bedrust wordt dit nachtkastje erg veel gebruikt. Het wordt tevens als eet / leestafel gebruikt omdat er een uitklapbaar blad aan zit.

Een nachtkastje in het verpleeghuis moet eenvoudig bediend en gereinigd kunnen worden.

Figuur 3 Nachtkastje met multifunctioneel gebruik

4.2 Voetensteun

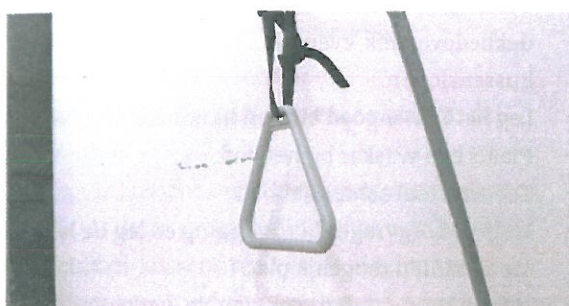
De voetensteun is er in verschillende uitvoeringen. Het kan een houten of kunststof kistje zijn, maar ook een verstelbare voetensteun. De steun voorkomt dat de zorgvrager naar onderen zakt. Het kan ook gebruikt worden ter voorkoming van spitsvoeten. Indien er gebruikgemaakt wordt van een houten of kunststof kistje, wordt deze bekleed met een laken. Een nadeel van een voetensteun kan zijn dat de zorgvrager de benen te weinig beweegt, waardoor een verhoogde kans op trombose ontstaat.

Figuur 4 Een voetensteun voorkomt dat een zorgvrager onderuit zakt

4.3 Bedgalg of papegaai

Dit is een hulpmiddel waarmee de zorgvrager zich in bed kan optrekken (zie figuur 5). De lengte van de handgreep kan verstelbaar zijn. Als het bed niet geschikt is om een bedgalg aan te bevestigen, kan een touw aan het voeteneinde van het bed een handig hulpmiddel zijn. De zorgvrager dient dan wel een goede hand-armfunctie te hebben.

Figuur 5 Bedgalg of papegaai

4.4 Bedklossen

Bedklossen worden gebruikt om het bed hoger te plaatsen (zie figuur 6). Als de zorgvrager in een thuishituatie in bed verzorgd moet worden, is een bed op de juiste werkhoogte van belang voor de zorgverlener.

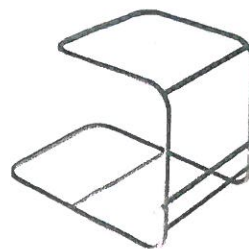

Figuur 6 Bedklossen worden gebruikt om een bed hoger te plaatsen

4.5 Dekenboog

Een dekenboog voorkomt dat het bovenlaken en de dekens op het lichaam van de zorgvrager rusten (zie figuur 7). De dekenboog wordt gebruikt bij aandoeningen aan de benen, bijvoorbeeld een open been of trombose.

Wanneer je als zorgverlener het bed opmaakt, moet je erop letten dat het onder de dekenboog warm genoeg is. Een deken dwars over het bed is gebruikelijk.

Figuur 7 Een dekenboog voorkomt dat het bovenlaken en de dekens op het lichaam van de zorgvrager rusten

4.6 Anti-decubitusmatras

Dit is een speciaal matras dat het ontstaan of erger worden van decubitus kan voorkomen en de pijn verlicht. Het principe van een anti-decubitus matras is dat de druk op het lichaam van de zorgvrager continu verplaatst wordt doordat er een luchtdrukverdeling in het matras plaatsvindt. Er zijn verschillende soorten anti-decubitusmatrassen.

Figuur 8 Anti-decubitusmatras in bed

5 Het opmaken van het bed

Bij het opmaken van het bed zijn een aantal aandachtspunten van belang. Deze worden hieronder weergegeven. We gaan hierbij uit van een situatie in een instelling.

5.1 Het opmaken van het bed zonder zorgvrager

- Verzamel de benodigdheden, twee lakens of een dekbedovertrek, eventueel een deken, drie kussenslopen.
- Leg het linnengoed binnen handbereik.
- Plaats een waskar bij het bed.
- Zet een stoel achter het bed.
- Leg kussens en deken(s) in drieën gevouwen op een stoel achter het bed.
- Verwijder het bovenlaken (of dekbed). Houd het niet tegen je eigen kleding.
- Deponeer het laken of de dekbedhoes in de waskar.
- Verwijder het onderlaken en houd het niet tegen je eigen kleding.
- Deponeer het onderlaken in wasmand.
- Controleer eventueel de matrasbeschermer.
- Maakt zo nodig het matras schoon en droog.
- Leg een schoon onderlaken op het matras.
- Stop eerst aan het hoofdeinde het onderlaken in, dan het voeteneind.
- Trek het onderlaken glad om decubitus te voorkomen.
- Leg bovenlaken en dekens (of schoon dekbedovertrek) op bed.
- Stop deze in.
- Maakt een tenenplooi ter voorkoming van contracturen.
- Verschoon de kussenslopen.
- Stop de punten van de kussens goed in de punten.
- Leg de kussens met de opening van de deur af.
- Schik de kussens naar wens zorgvrager.

5.2 Het opmaken van het bed met een zorgvrager erin

- Verzamel de benodigdheden, twee lakens of een dekbedovertrek, eventueel een deken, drie kussenslopen.
- Leg het linnengoed binnen handbereik.
- Plaats een waskar bij het bed.

Figuur 19 Het opmaken van een bed voor een zorgvrager

- Zet een stoel achter het bed.
- Help de zorgvrager in rugligging en leg de hoofdsteen indien mogelijk plat.
- Informeer de zorgvrager over de werkvolgorde.
- Vraag de zorgvrager zijn hoofd iets op te tillen.
- Laat een kussen liggen en haal de rest weg.
- Verwijder de vuile slopen en leg ze op de stoel.
- Maak het boven- en onderlaken los.
- Haal het dekbed of deken eraf en plaats deze op de stoel in drieën gevouwen.
- Deponeer het bovenlaken in de waskar.
- Help de zorgvrager naar een kant van het bed, eventueel draaien en ervoor blijven staan.
- Leg het hoofdkussen onder het hoofd van de zorgvrager.
- Plooi het onderlaken tegen de rug van de zorgvrager.
- Vouw het schone onderlaken in de lengte open op bed.
- Leg het onderlaken over de helft van het matras en stop deze boven, onder en zijkant in.
- Plooi de helft van het laken tegen de rug van de zorgvrager.
- Help de zorgvrager naar de andere kant te draaien, zorg dat er iemand tegen de zorgvrager aan staat.
- Verplaats het hoofdkussen mee.
- Verwijder het vuile linnengoed en plaats dit in de waskar.
- Trek voorzichtig het schone laken onder de zorgvrager door en stop dit in.
- Help de zorgvrager op zijn rug te draaien.
- Leg het hoofdkussen onder zijn hoofd.
- Trek het onderlaken glad in verband met voorkomen decubitus.

- Leg bovenlaken en dekens (of schoon dekbed-overtrek) op bed.
- Stop deze in.
- Maakt een tenenplooi ter voorkoming van contracturen.
- Verschoon de kussenslopen.
- Stop de punten van de kussens goed in de punten.
- Leg de kussens met de opening van de deur af.
- Plaats de zorgvrager in de gewenste houding.
- Schik de kussens naar wens zorgvrager.
- Plaats eventueel de ruggensteun weer omhoog.

6 Het bed van baby en peuter

Zorg dat het bed voor een baby of peuter voldoet aan de veiligheidseisen. (De afstand tussen de spijlen bijvoorbeeld moet tussen de 4 ½ en 6 ½ centimeter zijn.) Tevens behoort een bed afgeronde hoeken te hebben voor alle onderdelen die voor kinderen bereikbaar zijn. Het materiaal waarvan het bed gemaakt is, dient splintervrij en glad te zijn. De matras is minimaal 8 centimeter dik, makkelijk te reinigen en heeft extra bescherming. Omdat de baby of peuter moet kunnen ventileren, moeten het hoofd en het bovenlijf vrij blijven van een zeiltje. Tevens is het belangrijk dat een peuter zelfstandig of onder begeleiding zelf uit het bed kan klimmen. Dit voorkomt ongevallen in situaties dat de peuter met moeite uit een te hoog bed klimt.

Geef een kind tijdens de eerste levensjaren geen hoofdkussens. Het komt voor dat een kind met een tuigje of trappelpak in bed wordt vastgebonden. Dit is levensgevaarlijk: het kind kan verstrikt raken tussen de banden van het tuigje of de trappelpak. Een bed van een baby kent vaak een in hoogte verstelbare lattenbodemplaat. Dit is ook voor de verzorgers van het kind belangrijk, zodat zij op juiste hoogte hun kind uit bed kunnen halen.

Ten slotte nog een opmerking over de ventilatie. Zodra de baby zijn lichaamstemperatuur op peil kan houden, is het belangrijk de kamer lekker fris te houden en te ventileren. Let met jonge kinderen er wel op dat ze niet uit een openstaand raam kunnen hangen of klimmen.

Het opmaken van een peuter- en kleuterbed is mede afhankelijk van de gebruikte materialen. Bij gebruik van een matras met een kunststof deklaag wordt vaak een molton eronder gelegd voordat er een hoeslaken overheen gaat. Bij peuters vanaf twee jaar wordt er meestal gebruikgemaakt van een dekbed. Zorg dat er natuurlijk materiaal, katoen, gebruikt wordt dat makkelijk te reinigen is. Er wordt geadviseerd om geen of een dun kussen te gebruiken. Dit in verband met eventueel verstikkingsgevaar. Als er voor een dun kussen gekozen wordt, dient deze antiallergisch en goed wasbaar op 60 graden te zijn. Zorg tevens voor minimaal 60 centimeter ruimte om het bed zodat je erbij kunt om het te verschonen.

Figuur 10 Een geschikt bed voor een peuter

Verwerkingsopdrachten

Bed van de zorgvrager

- 1 Wat zou jij in je thuissituatie veranderen als je ziek bent en de hele dag op bed moet liggen? Vergelijk jouw antwoord met dat van een studiegenoot. Kijk welke veranderingen gelijk zijn en welke verschillend. Probeer de verschillen te verklaren.
- 2 Leg in jouw omgeving contact met een gezin met een baby of peuter.
 - a Vraag in wat voor bedje de baby ligt en welke bedinventaris er is.
 - b Voldoet dit bedje aan de eisen? Verklaar je antwoord.
- 3 Vind je dat een bed van een zorgvrager die er alleen tijdens de nacht in ligt, dagelijks helemaal verschoond dient te worden. Licht je antwoord toe.
- 4 Meneer Pieters is 86 jaar en heeft een gebroken heup gehad en ligt thuis voor revalidatie veel op bed.
 - a Welke eisen zou je aan het bed van meneer Pieters kunnen stellen om de situatie zo optimaal mogelijk te maken?
 - b Beschrijf twee hulpmiddelen in of rondom het bed die voor Meneer Pieters nuttig zouden kunnen zijn en verklaar waarom.
 - c Zoek uit waar je deze hulpmiddelen zou kunnen krijgen.
- 5 In het praktijklokaal staat een aantal bedden.
- 6 Maak groepjes van twee personen en bekijk alle bedden goed. Beantwoord voor jezelf de volgende vragen:
 - a Hoe gaat het bed omhoog en omlaag?
 - b Kun je het hoofdeind verstellen en hoe?
 - c Hoe werkt de rem?
 - d Hoe zet je het bed in Trendelenburg en in Anti-Trendelenburg?
 - e Kun je het bed langer maken?
 - f Hoe werken de bedhekken? Pas op je vingers!!!
 - g Zit er verschil tussen bedden? Welke vind je het makkelijkst in gebruik en waarom?